

# מנה בדת

שינוי הדף היומי בדון קצרו

לע"נ הגה"צ רבי יקותיאל יהודה בן  
רבי צבי הלבנשטאם זצ"ל  
הערוח  
והנצחות טל' 0548449853 או מייל  
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 26 פרשת חוקת תש"פ

שבת קיד-קכ

כתובים בכל לשון, אך אין קורים בהם משום ביטול ביהמ"ד. גמרא לרב הונא אם היו כתובים תרגום ובכל לשון אין מצילים מפני הדליקה, ולרב חסדא מצילים, ומי שסובר שמותר לקרוא בהם ודאי מותר להציל, ונחלקו לפי מי שאוסר לקרוא, שלרב הונא לא מצילים שהרי לא קוראים בהם, ולרב חסדא מצילים כי יש בזיון לכתבי הקודש, ומה שכתוב במשנה אף שכתובים בכל לשון ומשמע משם שבנביאים קוראים ובכתובים לא קוראים ובכ"ז מצילים וקשה על רב הונא ורב הונא ידייק מהסיפא שכתוב יגזו שאם מצילים ודאי יגזו, אלא יש לפרש את המשנה שמצילים דוקא כשהם כתובים בלשון הקדש אך בכל לשון אין מצילים אך הם טעונים גניזה, ורב חסדא יפרש שאף בכל לשון מצילים, ומקק, דהיינו הבלאי שלהם גם טעון גניזה, והברייתא שאומרת שאף בכל לשון מצילים, ניתן לומר שהיא למ"ד שקוראים בהם אך יש ברייתא שאומרת שהיו כתובים גפסית מדית עילמית יוונית עברית אף שלא קוראים מצילים, ורב הונא יבאר שזה מחלוקת תנאים שר' יוסי אמר שאם כתובים בכל לשון אין מצילים והביא מעשה מאביו רבי חלפתא שראה שר"ג יושב עם ספר איוב שכתוב תרגום, ואמר לו שאני זוכר שסבך רבן גמליאל הזקן עמד על מעלה הר הבית והביאו לפניו איוב שכתוב תרגום והוא אמר לבנאים שישקעוהו תחת נדבך וגם ר"ג צוה לגנוז, ור' יוסי בר' יהודה אומר שכפו עליו עריבה של טיט, ואמר רבי, שלא היה טיט בהר הבית, ועוד שאסור לאבד ביד אלא רק להניח במקום תורפה והם נרקבים מעצמם, עמוד ב ויש לדחות שבברייתא הזו עצמה נחלקו אם ניתנו לקרות בהם, אלא יש את ר' יוסי שהוא כדעת רב הונא וכנגדו את התנא של גפסית שסובר שמצילים.

**שנו בברייתא** שברכות וקמיעות אף שיש בהם אותיות של שמות וגם ענינים מהתורה לא מצילים אלא מניחם שישרפו ולכן אמרו שהכותבים ברכות בקמיע הם כשורפי תורה, ואדם אחד היה כותב בצידן ור' ישמעאל הלך לבדקו והוא עלה בסולם והרגיש שבא ר' ישמעאל ושיקע קונטרס של ברכות בספל מים, ואמר ר' ישמעאל שמעשה זה חמור יותר מהכתיבה עצמה.

**ריש גלותא** שאל את רבה בר רב הונא על תנ"ך שהיה כתוב בלשון הקודש אך בסם וסיקרא שאינם כשרים לקריאה, אם מצילים גם לרב הונא מכיון שזה כתוב בלשון הקודש או שגם לרב חסדא שמצילים זה דוקא כשכתוב בדיו שמתקיים אך בזה שאינו מתקיים לא יצילו, ואמר רבה שאין מצילים, אמר לו רבה שרב המנונא אמר שמצילים, אמר לו אם כתוב כך הוא צודק ואמר רב אשי שכתוב במשנה אין בין ספרים למגילה אלא שהספרים נכתבים בכל לשון ובמגילה עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו.

**רב הונא** בר חלוב שאל אם יש ס"ת שאין בו ללקט פ"ה אותיות כפרשת ויהי בנסוע האם מצילים אותו ואין ספק על פרשת ויהי בנסוע שגם אם היא חסרה ויש בה הזכרות שמצילים, והספק הוא בס"ת שיש רק פ"ה אותיות ללא הזכרות, ור"נ אמר שאין מצילים, והוא שאל מהברייתא שתרגום שכתבו מקרא או מקרא שכתב תרגום וכתב עברית מצילים וק"ו תרגום שבספר עזרא ודניאל וכן תרגום שבתורה כגון הפסוק יגר שהדוּתא ושם אין פ"ה אותיות אלא ששם מדובר שהתרגום משלים לפ"ה אותיות.

**הסתפקו** אם צריך שהפ"ה אותיות יהיו יחד או אפילו מפוזרות, רב הונא אמר דוקא יחד ורב חסדא אמר גם מפוזרות. ודייקו מהברייתא שכתוב, ס"ת שיש בו ללקט פ"ה אותיות ומשמע שאפילו ליקוט ולא רק במקום אחד, ורב חסדא ביאר לפי רב הונא שיש שם ללקט מילים שלמות ורב חסדא התיר גם אותיות מפוזרות.

**דף קיד** שינוי בגדים הוא דרך כבוד לפני המקום ולומדים ממה שכתוב בתרומת הדשן ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים ושנו אצל ר' ישמעאל שלומדים מזה דרך ארץ שבבגדים שבישל בהם קדירה לרבו לא ימוזג בהם כוס לרבו, ור' חייא בר אבא אמר בשם ר' יוחנן שזה גנאי לת"ח ללכת במנעל עם טלאי בשוק ואמנם רב אחא בר חנינא יצא במנעל עם טלאי על טלאי בר ר"נ שהגנאי הוא דוקא בטלאי על טלאי, ורב אחא בר חנינא יצא במנעל עם טלאי אחד, עוד אמר ר' חייא בר אבא בשם ר' יוחנן שת"ח שנמצא רבב על בגדו חיב מיתה, שכתוב כל משנאי אהבו מוות וקוראים משנאי, ורבינא אמר שגורסים רבד שזה ש"ז וזה אסור גם בלבוש תחתון, ורבב אסור גם בלבוש עליון, עוד אמר ר' חייא בר אבא שר' יוחנן דרש את הפסוק כאשר הלך עבדי ישעיהו ערום ויחף ערום כבגדים בלואים ויחף במנעל מטולא.

**המשנה** אומרת שרבב שעל מרדע חוצץ בטבילה, ולרשב"ג הוא חוצץ עד שיעור איסור האיטלקי, ועל בגדים אינו חוצץ מצד אחד והוא חוצץ מב' צדדים, ולר' ישמעאל חוצץ גם מצד אחד, וריש לקיש הסתפק במרדע אם הוא חוצץ גם מצד אחד או רק שמגיע לב' צדדים, ור' חנינא הביא מהמשנה שאומרת שלר' יוסי, של בנאים חוצץ מצד אחד ושל בור מב' צדדים, וא"כ מרדעת אינה יותר חשובה מבגד עם הארץ, ור' יוחנן מבאר שבנאים במשנה הם ת"ח שעוסקים בבנין העולם כל ימיהם, ור' יוחנן אמר שת"ח שמחזירים לו אבידה בטביעות עין הוא אדם שמקפיד להפוך את חלוקו אם הוא התהפך, ות"ח שממנים אותו לפרנס על הציבור הוא אדם ששואלים אותו דבר הלכה בכל מקום והוא עונה אפילו במסכת כלה שלא רגילים בה, ות"ח שאנשי עירו עושים מלאכתו הוא זה שמניח את חפציו ועוסק בצרכי שמים, ודוקא לטרוח בפת שלו, ות"ח נקרא כל ששואלים אותו דבר הלכה בל מקום ואומר וממנים אותו פרנס על הציבור של עירו כשעונה במסכת אחת, ואם הוא עונה בכל התורה ממנים אותו לראש ישיבה.

**ריש לקיש** מבאר במשנה שבנאים אלו בגדים האוליירים שמתנגבים במרחץ והם לבנים ומקפידים על נקיונם ואף שר' ינאי אמר לבניו אל תקברוני בכלים לבנים שמא לא אזכה ואהיה בגהנם כחתן בין אבלים, ולא בשחורים שאולי אזכה ואהיה כאבל בין חתנים, אלא בכלים האוליירים שבאים מחו"ל ומשמע שהם לבנים אלא שהוא דיבר על גלימות שהם אדומים, אך בלבוש הם לבנים.

**שנו בברייתא** שלר' ישמעאל לומדים מהפסוק עולת שבת בשבתו שחלבי שבת קרבים ביו"כ ולומדים **מבשבתו** ששל יו"כ לא קרב בשבת, ולר"ע לומדים מזה ששל שבת קרב ביו"ט, ומהמיעוט של בשבתו לומדים ששל שבת לא קרב ביו"כ, וניתן לדקדק שלר' ישמעאל נדרים ונדבות קרבים ביו"ט ולכן פשוט שגם חלבי שבת קרבים וא"צ פסוק, ולר"ע לא קרבים נדרים ונדבות ביו"ט ולכן צריך פסוק ששל שבת קרבים ביו"ט, **עמוד ב** ואמר ר' זירא שכשהוא היה בבבל הוא למד את המשנה שכשיו"כ חל בע"ש לא תוקעים וכשחל במוצ"ש אין עושים הבדלה כדעת כולם, וכשהגיע לא"י הוא שמע מר' יהודה בר ר"ש בן פזי שהמשנה היא כר"ע, שלר' ישמעאל שחלבי שבת קרבים ביו"כ, יש לתקוע כדי שידעו שיו"כ הוא פחות משבת, ואמר לו ר' זירא שהכהנים זריזים הם ומה שתקעו פעם שלישית להבדיל בין קודש לחול אינו לכהנים אלא כמו שאמר אב"י שזה סימן לשאר העם בירושלים, ולרב יוסף אין לומר שיתקעו כדי להתיר קניבת ירק שאין דוחים שבות של תקיעה להתיר, ורב שישא אומר שהתירו על שבות קרובה ולא על רחוקה, אך יש להוכיח כרב יוסף שגם על קרובה לא התירו שהרי במוצ"ש לא תוקעים ליו"ט להתיר בשחיטה אלא שלא דוחים שבות להתיר, ר' זירא אמר בשם רב הונא שאסור לקנוב ירק ביו"כ שחל בשבת ורב מנא דורש זאת מהפסוק שבתון שבות, שהרי לענין מלאכה לומדים כבר מהפסוק לא תעשה כל מלאכה, אלא שבא הפסוק לאסור קניבת ירק, ור' חייא בר אבא אומר שר' יוחנן מתיר, ואת הפסוק של רב מונא הוא דורש להוסיף איסור עשה במלאכה חוץ מהלא תעשה, ויש ברייתא כר' יוחנן שמותר לקנוב ירק ביו"כ.

**דף קטו** עוד אמר ר' חייא בר אבא בשם ר' יוחנן שמותר לפצע אגוזים ולהכין הרימונים מהמנחה והילך כדי שיהיה עגמת נפש, ואצל רב יהודה היו חותכים כרוב ואצל רבה הכינו דלעת ואח"כ ראה רב יהודה שהם הקדימו יותר מדאי והוא אמר להם שהגיע אגרת מר' יוחנן לאסור.

## פרק כל כתבי

**משנה** מותר להציל את כל כתבי הקודש מדליקה בין שקוראים בהם ובין שלא, והם טעונים גניזה גם כשהם

**שנו בברייתא** שבפרשת ויהי בנסוע יש סימניות לומר שאין זה מקומה

**דף קטז** לרבי זה סימנים שזה ספר בפני עצמו, ור' יונתן דרש את הפסוק חצבה עמודיה שבעה שיש ז' ספרים כדעת רבי, ורשב"ג סובר שנכתבו כאן סימניות לומר שאין פרשה זו שייכת לכאן והיא נכתבה כאן להפסיק בין פורענות לפורענות, שאח"כ כתוב ויהי העם כמתאוננים והפורענות הראשונה היא שכתוב ויסעו מהר ה' ודרש רב חמא בר חנינא שסרו מאחרי ה' ואמר רב אשי שמקום פרשה זו היא בדגלים.

**הסתפקו** אם מצילים גליונות של ס"ת שעדיין לא נכתבו, ואין להביא ראיה ממה ששינוי סו"ת שבלה צריך פ"ה אותיות שיתכן שבבלה אין להחשיב הקלף ואמנם יש ברייתא שאומרת שגם בס"ת שנמחק השיעור הוא פ"ה אותיות ולא מחשיבים את הגליון אלא פשוט שמקום הכתב קדוש אגב הכתב וכשהלך הכתב הלכה הקדושה, אלא הספק הוא בקלף שמעל הגליון ובין פרשה לפרשה ובין דף לדף ובתחילת הספר וסופו, ואין להוכיח ממה ששינוי במחוק שלא אמרו מצד הגליון שמדובר שהיה גזוז וזרוק, ואין להוכיח מהברייתא

שהגליונים של מעלה ושל מטה מטמאים הידים שיתכן שזה רק אגב הכתב, ומה שכתוב הגליונים וספרי מינים אין מצילים אותם ונשרפים במקומם הם ואזכרותיהם, לא מדובר בשל ספר תורה אלא בשל ספרי מינים אך קשה שזה ק"ו שאם לא מצילים ספרימינים ודאי לא מצילים את מה שבתוכם ויש לפרש בברייתא שספרי מינים הם כגליוניהם, לדעת ר' יוסי בספרי מינים חותך האזכרות שבהם וגונזם, ור' טרפון אמר אקפח את בני אם לא הייתי שורפן עם האזכרות שגם כשרודפים אחר אדם להורגו וכן נחש שרץ להכישו עדיף לברוח לבית ע"ז ולא לבית מינים מכיוון שהם מכירים וכופרים, ועליהם נאמר אחר הדלת והמזוזה שמת זכרונו. לדעת ר' ישמעאל אם לעשות שלום בין איש לאשתו נמחה שם ה' על המים ודאי ספרי מינים שמטילים קנאה איבה ותחרות בין ישראל להקב"ה שימחו, ועליהם אמר דוד משנאיך ה' אשנא ובתקומיך אתקוטט תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי, וכן אין להצילים ממפולת ומים ושאר דברים המאבדים.

**רב יוסף בר חנין** שאל את ר' אבהו אם מצילים את ספרי דבי אבידן של ירכוחים, ור' אבהו אמר, כן לא והיה רפוי בידו, רב לא היה הולך לבי אבידן וודאי לא הלך לבית נצרפי שזה ע"ז, אך שמואל הלך לבי אבידן ושאלו את רבא למה אינו הולך אמר רבא שיש שם דקל שמפריע לו אמרו לו נעקרנו אמר שלא טוב לו הגומא שהיה בה, ורב יוסף אמר שהוא מהם ואינו מיוחד מהם, ופעם אחת הוא הלך לשם וסיכנוהו.

**אמא שלום** אשת ר"א היתה אחותו של ר"ג והיה בשכונתם פלוסוף מין **עמוד ב** והוא הוציא על עצמו שם שאינו מקבל שוחד, והם רצו לשחק בו, והיא הכניסה לו נר מזהב ואמרה לו שהיא רוצה לחלוק בנכסי אביה, אמר הפילוסוף שיחלקו לה אמרו לו הרי כתוב בתורה במקום בן לא תירש בת, יאמר שמזמן שגליתם מארצכם ניטלה התורה וניתן ספר אחר שכתוב בו שבן יבת ירשו כאחד, למחרת הכניס לו ר"ג חמור לובי אמר המין שבסוף ספרו כתוב לא באתי להפחית או להוסיף על תורת משה ובמקום בן לא תירש בת אמרה לו אורך מאיר כנר, לרמז על מתנתה אמר ר"ג בא חמורי ובעט בנר.

**רב** אומר שמותר לקרוא בשבת בכתובים רק לא בזמן ביהמ"ד ולשמואל אסור לגמרי אך קשה שבנהרדעא שהוא מקומו של שמואל קראו כתובים במנחה בשבת, אלא נחלקו שלרב מותר לא במקום ביהמ"ד ולשמואל אין זה תלוי במקום אלא זה תלוי שבזמן ביהמ"ד אין קוראים ושלא בזמן ביהמ"ד קוראים, וכמו שבנהרדעא היו קוראים במנחה בשבת שזה לא בזמן ביהמ"ד, לרב אשי לשמואל אסור לגמרי כדעת ר' נחמיה שלא קוראים בכתובים כדי שיאמרו אם בהם לא קוראים ק"ו שאסור שאר שטרי הדיוטות, ובמקומו הנהיג שמואל להתר כחכמים.

**משנה** מותר להציל את תיק הספר עם הספר ומותר להציל תיק התפילין עם התפילין ואף שיש שם מעות, לת"ק מצילים רק למבוי שאינו מפולש ולבן בתירא מותר אף למבוי מפולש. **גמרא** שנו בברייתא שלר' ישמעאל בן ר' יוחנן בן ברוקה מפשיטים קרבן פסח ששחטו בשבת עד החזה כדי שיוכלו להוציא את אימוריו להקטירם, ולחכמים מפשיטים את כולו, שכתוב כל פעל ה' למענהו לרב יוסף כאן יש ענין שלא יסרית, ורבא אומר שלא יהיו קדשי שמים מוטלים כנבילה, והנ"מ בין הטעמים הוא במקרה שמונח על שולחן זהב שאין בזיון אך יתכן סרחון ועוד נ"מ במקרה שיש רוח צפונית ולא יהיה סרחון, ור' ישמעאל יעמיד את הפסוק שלא יוציא האימורים קודם שמפשיט העור כדי שלא ידבקו נימים מהצמר באימורים ומר עוקבא אמר שחכמים הביאו ראיה מהמשנה שאם מצילים תיק הספר עם הספר לא נפשיט הפסח מהעור אך יש לחלק שהצלה זה רק טלטול והפשטה היא מלאכה, ורב אשי אומר שר' ישמעאל אסר גם טלטול ואמרו לו שניתן לטלטל עור אגב בשר כמו תיק הספר עם הספר.

**דף קיז** ויש לחלק שהעור הוא בסיס לאיסור שהבשר עדיין לא נאכל, אך ספר הוא דבר המותר אלא חכמים אמרו שאם מותר לטלטל את תיק הספר עם מעות א"כ נטלטל את העור עם הבשר, ויש לחלק שהתיק הוא בסיס לאיסור ולהתר אך העור הוא בסיס רק לאיסור, אלא אמרו חכמים שאם מותר להביא תיק עם מעות כדי להציל את הס"ת א"כ מותר גם עור עם בשר ואין לומר שההיתר הוא שאם לא זורקים מעות שיש בו לכן גם מביאים עם מעות, שיש לחלק שבדליקה אם יתעסק עם המעות בינתים ישרף הס"ת משא"כ כשמביא תיק יזרוק המעות בהליכתו, ומר בר רב אשי אומר שנחלקו רק בהפשטה, וחכמים הביאו ראיה מהמשנה, ואין לחלק שהפשטה היא מלאכה שמדובר שא"צ לעור ואף שר"ש מודה בפסיק רישיה יש לומר שהוא מפשיט את העור בחיתוך דק שאין בו פסיק רישא של מלאכה.

**רב חסדא** מבאר במשנה שבמבוי שאינו מפולש, מדובר שיש ג' מחיצות וב' לחיים, וכיש לחי אחד הוא מפולש, וכדעת ר"א בעירובין שלב"ש הכשר מבוי הוא בלחי וקורה ולב"ה לחי וקורה ולר"א ב' לחיים, ולרבה ג' מחיצות ולחי אחד אינו נקרא מפולש, וגם לרבנן יהיה מותר להציל אליו גם אוכלים ומשקים, ורבה מבאר במשנה שבב' מחיצות וב' לחיים הוא נקרא אינו מפולש ואם יש לחי אחד הוא נקרא מפולש, ונחלקו התנאים במשנה כדעת ר' יהודה שאומר שמי שיש לו ב' בתים מב' צידי רה"ר עושה לחי או קורה מכל צד ומעביר באמצע ואמרו לו שאין מערבים את הרה"ר בכך, ואביי שאל שלרבנן יהיה מותר להביא לשם גם אוכלים ומשקים, **עמוד ב** ורב אשי מבאר שג' מחיצות עם לחי הוא נקרא לא מפולש ואם אין לחי זה נקרא מפולש, וגם ר"א שמצריך ב' לחיים הוא רק לאוכלים ומשקים ולהצלת ס"ת מספיק לחי אחד.

**משנה** מותר להציל מזון ג' סעודות לאדם מה שראוי לו וכן מה שראוי לבהמה, ובליל שבת מצילים ג' סעודות ובשחרית מצילים ב' סעודות ובמנחה מזון סעודה אחת, ולר' יוסי תמיד מותר להציל מזון ג' סעודות. **גמרא** לא התירו להציל יותר אף שזה היתר מבאר רבא שכיוון שאדם בהול על ממונו הוא יבא לכבות, ואביי מקשה ממה ששינוי שלא התירו במי שנשברה חבית בראש גגו להביא כלי אחר לקלוט ולצרף והתירו רק להניח תחתיה אמר רבא שגוזרים שמא יעביר כלי ברה"ר ואם נזדמנו לו אורחים מותר להביא כלי אחר לקלוט ולצרף אך לא יקלוט ויזמין אח"כ אלא יזמין קודם ולא יערים להזמין מי שאינו צריך לאכול, ולר' יוסי בר יהודה מותר להערים, ואין לומר שנחלקו כמחלוקת ר' יהושע ור"א לענין אותו ואת בנו שנפלו לבור ביו"ט שלר"א מעלה את הראשון כדי לשחטו ואת השני יאכיל במקומו כדי שלא ימות, ולר' יהושע יעלה הראשון לשחטו ולא שוחט, ואח"כ מעלה את השני לשחטו ושוחט את מי שרוצה, ויתכן שר"א החמיר שם כי יכול להשאיר שם אחד, ומה שר' יהושע הקל שם הוא מצד צער בע"ח וכאן שאין צער אין להתיר.

**שנו בברייתא** שאם הציל פת נקיה אין מציל פת קיבר אך אם הציל פת קיבר יכול להציל אח"כ פת נקיה ומותר להציל מיו"כ לשבת ולא משבת ליו"כ וק"ו שלא מצילים משבת ליו"ט וכן לא יציל עבור שבת הבאה.

**שנו בברייתא** שאם שכח פת בתנור בוער יוציא מזון ג' סעודות ואומר לאחרים בואו והצילו לכם ולא ירדה במרדה אלא בסכין, אך קשה ששנו אצל ר' ישמעאל שהפסוק לא תעשה כל מלאכה ממצט תקיעת שופר ורדיית הפת שהם חכמה ולא מלאכה בכ"ז יש לעשות שינוי ככל היותה.

**רב חסדא** אומר שיש להשכים להוצאת שבת שכתוב והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו, והיינו מיד בבוקר.

**ר' אבא** אומר שיש לבצוע על ב' ככרות בשבת שכתוב לחם משנה, ורב כהנא ברך על שנים ובצע אחד מהם שכתוב ולקטו רב זירא היה בוצע לעצמו פת גדולה לכל הסעודה ואמר רבינא שזה נראה רעבתנות ואמר רב אשי שכיון שכל יום אינו עושה כך ועושה רק היום כך אינו נראה רעבתנות, רב אמי ורב אסי היו בוצעים על הפת של העירוב שכבר נעשתה בה מצוה אחת יעשו בה מצוה נוספת.

שנו בברייתא שלת"ק אוכלים ג' סעודות בשבת לרב חדקא אוכלים ד' סעודות ואמר ר' יוחנן שהם נחלקו שבפסוק אכלוהו היום כתוב ג' פעמים היום, לרב חידקא ג' סעודות חוץ מהלילה ולרבנן ג' עם סעודת הלילה.

דף קיח ולכאורה יש לדייק מהמשנה שמצילים בלילה ג' סעודות ומשמע אף שאכל, ויש לומר שלרבנן מדובר כשעדיין לא אכל, וכן מה שכתוב שבשחרית מציל מזון ב' סעודות מדובר כשעדיין לא אכל, אך יש לדייק שר' יוסי אומר בסיפא שלעולם מצילים ג' סעודות ומשמע שלת"ק ג' הוא כשלא אכל כלל שלא אכל, חידקא, ומה שהמשנה אומרת שמי שיש לו מזון ב' סעודות לא יטול מתמחוי ומי שיש לו מזון י"ד סעודות לא יטול מהקופה, ולרבנן צריך מזון ט"ו סעודות ולר' חדקא יצטרכו מזון ט"ז סעודות ויש לומר שלרבנן אומרים לו מה שתרצה לאכול במוצ"ש אכול בשבת ואין לומר גם לר' חידקא שמה שרצה לאכול בע"ש יאכל בלילה שא"כ הוא ישאר רעב אלא המשנה הזו היא כר"ע שאומר עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות ויאכל ב' סעודות בשבת כחול, ומה ששנינו שאין פוחתים לעני העובר ממקום למקום מכר שיוצאת במטבע פונדיון, כשקונים ד' סאים חיטים בסלע, ואם לן נותנים לו צורך לינה ואם שבת נותנים לו ג' סעודות, ולרב חדקא מדובר שיש לו כבר סעודה אחת וכשהולך נותנים לו סעודה לדרך, ורב פפא מבאר שפרנסת לינה הוא מטה כר וכסת.

שנו בברייתא שקערות שאכל בהם בלילה מותר להדיחם עבור שחרית, ואם אכל שחרית מותר להדיח עבור הצהרים, אכל בצהרים מותר להדיח עבור מנחה, אכל במנחה אינו מדיח יותר ומותר להדיח כוסות קערות וצלוחיות כל היום כיון שאין קבע לשתייה.

ר"ש בן פזי אמר בשם ריב"ל בשם בר קפרא שהאוכל ג' סעודות בשבת ניצול מג' פורעניות: מחבלו של משיח שכתוב כאן יום וכתוב הנה אנכי שולח את אליה הנביא לפני בא יום ה', מדין גהינם שכתוב בו יום עברה היום ההוא, וממלחמת גוג ומגוג שכתוב ביום בא גוג.

ר' יוחנן אומר בשם ר' יוסי שהמענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים שכתוב אז תתענג על ה' והרכבתך על במתי ארץ והאכלתיך עמוד ב נחלת יעקב אביך, שבאברהם נאמר קום התהלך בארץ וביצחק כתוב את כל הארצות האל וביעקב כתוב ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה. לר"ע בר יצחק המענג את השבת ניצול משעבוד גלויות, שכתוב והרכבתך על מתי ארץ ועל המלכויות כתוב ואתה על במותימו תדרוך. ורב אומר שהמענג את השבת נותנים לו משאלות לבו שכתוב והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך וזה נאמר על עונג שבת שכתוב בהמשך וקראת לשבת עונג, לרב מענגו בתבשיל תרדים ודגים גדולים וראשי שומין ורב חייא בר אשי אמר בשם רב שאפילו אם עשה דבר מועט לכבוד שבת נקרא עונג, ואמר רב פפא שהוא עשה כסא דהרנסא.

ר' חייא בר אבא אומר בשם ר' יוחנן שהמשמר שבת כהלכתו אפילו אם עבד ע"ז כדור אנוש נמחל לו שכתוב אשרי אנוש יעשה זאת שומר שבת מחללו וקוראים מחול לו, ורב יהודה אמר בשם רב שאם ישראל היו שומרים שבת ראשונה ללא חילול לא היו שולטים עליהם כלל אומה ולשון שכתוב ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט ולא מצאו, ואח"כ כתוב ויבא עמלק, ור' יוחנן אמר בשם רשב"י שאם ישראל היו שומרים ב' שבתות מיד היו נגאלים שכתוב לסריסים אשר ישמרו את שבתותי ואח"כ כתוב והביאותים אל הר קדשי.

ר' יוסי אמר יהא חלקי עם אוכלי ג' סעודות בשבת ועוד אמר יהא חלקי עם אומרי הלל בכל יום ואין הכוונה הלל רגיל כי האומר הלל בכל יום הוא כמחרף ומגדף שהוא מתלוצץ, אלא הכוונה פסוקי דזמרה, ועוד אמר יהא חלקי ממתפללים עם דמדומי חמה כשהחמה אדומה כמו שאמר ר' חייא בר אבא בשם ר' יוחנן שמצוה להתפלל בנץ, כמו שכתוב ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים, ועוד אמר ר' יוסי יהא חלקי ממתים בחולי מעים שרוב צדיקים מתים בחולי מעים, ועוד אמר יהא חלקי ממתים בדרך מצוה ויהא חלקי ממכניסי שבת בטבריה והמוציאים בציפורי שזה מאוחר יותר, ויהא חלקי מהמושיבים ללימוד בביהמ"ד ולא מהמפסיקים, ויהא חלקי מגבאי הצדקה ולא מהמחלקים, ויהא חלקי ממי שחושדים אותו ואין בו, ורב פפא אמר על עצמו שחשדו בו ואין בו, ועוד אמר ר' יוסי ה' בעילות בעלתי ונטעתי ה' ארזים, והם ר' ישמעאל ור' אלעזר ור' חלפתא ור' אבטילס ור' מנחם ואמנם היה בן ורדימס והוא מנחם ונקרא ורדימס שפניו דומים לוורד, ופשוט שר' יוסי קיים מצוות עונה וכוונת דבריו שהוא בעל ושנה בה' בעילות, ועוד אמר ר' יוסי שתמיד הוא קרא לאשתו ביתו ולשורו שדה, ומעולם הוא לא הסתכל במילה שלו, ואמנם רבי יהודה הנשיא נקרא קדוש שלא הסתכל במילה שלו, אך ברבי היה עוד ענין שלא הכניס ידו תחת אבנטו, ועוד אמר ר' יוסי מעולם לא ראו קורות ביתי אמרי חלוקי, ומעולם לא עברתי על דברי חברי ואף שאיני כהן אם היו אומרים לי חברי עלה לדוכן הייתי עולה, ומעולם לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי.

ר"ע אמר יבא שכר עלי

שקיימתי ג' סעודות בשבת, ורב יהודה אמר יבא שכר עלי שקיימתי עיון תפילה, ורב הונא בר רב יהושע אמר יבא שכר עלי שכר שאיני הולך ד' אמות בגילוי הראש, רב ששת אמר יבא שכר עלי שקיימתי מצוות תפילין, ור"ע אמר יבא שכר עלי שקיימתי מצוות ציצית, רב יוסף אמר לרב יוסף בר רבא במה זהיר אביך יותר, אמר לו בציצית שיום אחד הוא עלה בסולם ונפסק לו חוט ציצית ולא ירד משם כל עוד לא הטיל חדש, ואמר אביי יבא שכר עלי שכשת"ח מסיים מסכת אני עושה יו"ט לרבנן.

דף קיט רבא אמר שיבא שכר עלי שכשמגיע ת"ח לפני לדין איני מניח ראשי על הכר ללא שהפכתי בזכותו, ומר בר רב אשי אמר שהוא פסול לדון לת"ח, שהם חביבים עליו כגופו ואין אדם רואה חובה לעצמו, ר' חנינא מתעטף קודם שבת ואומר בואו ונצא לקראת שבת המלכה, ר' ינאי לבש בגדיו קודם שבת ואמר בואי כלה בואי כלה, בבית רבה בר רב נחמן הגישו לרבה בר רב הונא ג' סאין ריקין עם שמן אמר להם האם ידעתם שאבוא לכאן אמרו לו האם אתה עדיף משבת, ר' אבא קנה בשר ב"י"ג סלעים מ"ג טבחים והוא מניח המעות לפני פתחם ואומר מהרו הכינו, ר' אבהו היה יושב על כסא שן ולמרות חשיבותו הוא היה נופח באש לכבוד שבת, רב ענן לבש בגד פשוט להכנות לשבת שבגדים שמגיש כוס לרבו הם אחרים מהבגדים שבישל לו בהם, רב ספרא היה חורף ראש בהמה, רבא מלח מין דג שיבוטא, רב הונא היה מדליק את הנרות להבהבם, רב פפא הכין את הפתילות, רב חסדא חתך תרד, רבה ורב יוסף חתכו עצים, ר' זירא היה מצית את האש, ר"ע בר יצחק היה מכתף משאות עליו לכבוד שבת ואמר הרי אם ר' אמי ור' אסי היו מגיעים הייתי מכתף לפניכם, ויש אומרים שר' אמי ור' אסי כתפו, והם אמרו שהיו עושים כך לפני ר' יוחנן.

החוזים בכוכבים אמרו לשכנו של יוסף מוקיר שבת, שיוסף יזכה בכל רכושו, מכר את כל נכסיו וקנה בהם מרגלית יקרה, והושיבו בתוך כובעו, כשעבר על גשר הגיעה רוח והפילה את כובעו למים, ודג בלע את המרגלית וצדהו הדייגים בער"ש והם אמרו שוודאי יוסף יקנה והוא פתח את בטנו ומצא את המרגלית, ומכרה ב"ג עליות של דינרי זהב, אמר לו זקן אחד מי שלוהה לכבוד שבת היא פורעת לו.

ר' ישמעאל בן ר' יוסי אמר שבא"י זכו לעשירות בזכות המעשרות שכתוב עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר, ובבבל זכו לעשירות בגלל שכבידו את התורה, ובשאר ארצות זכו לעשירות בזכות שכבדו את השבת, ור' חייא בר אבא אמר שפעם הוא התארח בלודקיא והביאו לפניו בעה"ב שולחן זהב משא ט"ז בנ"א וט"ז שלשלאות כסף קבועות בו וקערות כוסות וקיתוניות וצלוחיות קבועות בו ויש עליו כל מיני מאכל ומגדים ובשמים וכשהניחוהו אמרו לה' הארץ ומלואה וכסולקוהו אמרו השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, אמר לו למה זכית לכך אמר לו שהייתי קצב ומכל בהמה יפה אמרתי זו לשבת אמר לו אשריך שזכית וברוך המקום שזיכה אותך לכך. הקיסר שאל את ר' יהושע מדוע נודף ריחו של תבשיל של שבת, אמר לו שיש תבלין ששמו שבת שמטילים לתוכו וריחו נודף, אמר הקיסר הבא לי ממנו אמר ר' יהושע שרק מי שמשמר את השבת זה מועיל לו.

ריש גלותא אמר לרב המנונא שהפסוק לקדוש ה' מכובד נאמר על יו"כ שאין בו אכילה ושתייה ואמרה התורה לכבודו בכסות נקיה, ומה שכתוב וכבדתו, לרב להקדים את זמן הסעודה, ולשמואל לאחר, בני רב פפא בר אבא אמרו לרב פפא אנו שמצוי לנו בשר ויין כל יום במה נכיר השבת, אמר רב פפא אם רגילים אתם להקדים תאחרו הסעודה בשבת, ואם אתם רגילים לאחר הקדימו את הסעודה, ורב ששת היה מושיב את התלמידים בשבת בקיץ במקום השמש כדי שיזרוהו והם ילכו לביתם מהר, ובחורף הוא היה מושיב במקום הצל שיהיה להם קר, עמוד ב וכשר' זירא ראה זוגות של חכמים מדברים בתורה הוא היה אומר להם בבקשה אל תחללו השבת בעיכוב העונג.

**רבי'ל** אומר שבלייל שבת גם יחיד יאמר ויכולו שהאומר ויכולו נלמד **שומףכרי** רבא שאמר, שרב שיזבי דרש לפני רב חסדא שלא יביא כלי להקב"ה במעשה בראשית שקוראים ויכולו בלשון רבים, ודיבש **שומףכרי** מ'ג' סעודות משמע שאם יש כלי הוא כבא להציל ומותר ורב שכתוב בדבר ה' שמים נעשו, ורב חסדא אמר בשם מר עוקבא **שומףכרי** לרב חסדא מחבית שנשברה שלא יביא כלי אחר ויקלוט ויכולו בתפלה בלייל שבת שני המלאכים שמלווים אותו מניחים **שומףכרי** אחד מותר כמה שרוצה.

על ראשו ואומרים וסר עוונך וחסאתך תכופר, ור' יוסי בר' יהודה אומר שב' המלאכים המלווים אותו בע"ש א' טוב ואחד רע, אם מצא נר דלוק שולחן ערוך ומיטה מוצעת, אומר המלאך הטוב, יה"ר שבשבת הבאה יהיה כך, והמלאך הרע אומר אמן על כרחו, ואם לא, המלאך הרע אומר יה"ר שכך יהיה שבת הבאה והמלאך הטוב אומר אמן על כרחו.

**ר' אלעזר** אומר שאדם יסדר את שולחנו בלייל שבת אף שהוא צריך רק כזית ור' חנינא אמר כך על מוצ"ש חמים במוצ"ש הם רפואה וכן פת חמה, לר' אבהו עשו למוצ"ש עגל שלישי אף שהוא אכל ממנו רק כליה אחת, וכשבנו אבימי גדל הוא אמר שאפשר להשאיר מער"ש וכך עשו ואכלה האריה.

**רבי'ל** אומר שהעונה איש"ר מברך בכל כוחו קורעים גזר דינו שכתוב בפרוע פרעות בישראל ברכו ה', שהפרעות נחתכות בגלל שברכו את ה', ור' חייא בר אבא אמר בשם ר' יוחנן שאף אם יש בו שמץ ע"ז זה נמחל לו שעל ע"ז נאמר כי פרוע הוא ור"ל אומר שהעונה אמן בכל כוחו פותחים לו שערי גן עדן שכתוב פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומרי אמונים ויש לקרוא שאומרים אמנים, אמן ר"ת קל מלך נאמן.

**רב יהודה** אמר בשם רב שהדליקה מצויה רק במקום שיש חילול שבת שכתוב אם לא תשמעו אלי לקדש את יום השבת ולבלתי שאת משא והצתי אש בשעריה ואכלה ארמונות ירושלים ולא תכבה והיינו שזה יהיה בשעה שאין מצויין לכבותה, ולא חרבה ירושלים אלא בגלל שחיללו בה שבת שכתוב ומשבתותי העלימו עיניהם ואחל בתוכם, ור' אבהו אמר שירושלים חרבה בגלל ביטול קר"ש שחרית וערבית שכתוב הוי משכימי בבוקר שכר ירדופו וכתוב והיה כנור ונבל ותוף וחליל ויין משתייהם ואת פועל ה' לא יביטו וכתוב לכן גלה עמי מבלי דעת, ורב המנונא אמר שירושלים חרבה בגלל שביטלו בה תינוקות של בית רבן שכתוב שפוך על עולל בחוץ שהם נשפכו בגלל שהעולל בחוץ, ולעולא ירושלים חרבה בגלל שלא היה להם בושט פנים זה מזה, שכתוב הובישו כי תועבה עשו גם בוש לא יבושו, לר' יצחק ירושלים חרבה בגלל שהשוו בה קטן וגדול, שכתוב והיה כעם ככהן וכתוב הבוק הבוק תבוק הארץ, לר' חנינא ירושלים חרבה בגלל שלא הוכיחו זה את זה שכתוב היו שריה כאילים לא מצאו מרעה כמו איל שראש זה בזנבו של זה כך ישראל כבשו פניהם בקרקע שלא להוכיח, לר' יהודה ירושלים חרבה בגלל שביזו בה ת"ח שכתוב והיו מלעיבים במלאכי האלוקים ובזוים דבריו ומתעתעים בנביאייו עד עלות חמת ה" בעמו לאין מרפא ואמר רב יהודה בשם רב שכל המבזה ת"ח אין רפואה למכתו, ומה שכתוב אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו משיחי אלו תינוקות של בית רבן ונביאי אלו ת"ח, ור"ל אמר בשם ר' יהודה נשיאה שהעולם מתקיים רק בשביל הבל פיהם של תשב"ר, רב פפא אמר לאביי האם ללימוד שלנו אין חשיבות אמר לו שאין דומה הבל פה עם חטא להבל פה בלי חטא, עוד אמר ר"ל בשם ר' יהודה נשיאה שלא מבטלים תשב"ר אפילו לבנין ביהמ"ק, ואמר ר"ל שמקובל לנו שעיר שאין בה תשב"ר מחריבים אותה או מחרימים אותה. לרבא ירושלים חרבה שפסקו בה אנשי אמנה שכתוב ישוטטו ברחובות ירושלים אם תמצאו איש עושה משפט מבקש אמונה ואסלח להו ואף שרב קטינא אמר שגם בכשלונה של ירושלים לא פסקו בה אנשי אמנה שכתוב כי יתפש איש באחיו בית אביו שמהל לכה קצין תהיה לנו שדברים שמכוסים מאנשים כשמלה הם בידך.

**דף קכ** והמכשלה הזאת תחת ירך זה דברים שבנ"א אינם עומדים עליהם אלא א"כ נכשלו בהם והם תחת ירך ולכן קצין תהיה לנו ונשבע החכם שכתוב ישא לא אהיה חובש שאינני מחובשי ביהמ"ד ובביתי אין לחם ושמה שאין מקרא משנה וגמרא בידי, ורואים שיש אנשי אמנה אך יש לדחות שהוא לא יכל לשקר שמא יבחנו אותו ויראו שאינו יודע אך הוא יכל לומר ששכח אך יש לדייק מדבריו לא אהיה חובש משמע לגמרי אלא יש לפרש שבדברי תורה אמנם יש אנשי אמנה אך לא במשא ומתן.

**משנה** מותר להציל סל מלא ככרות ואפילו של ק' סעודות וכן עיגול דבילה וחבית יין ויאמר לאחרים בואו והצילו לכם ואם הם היו פקחים יעשו עמו חשבון עמו לאחר שבת ומצילים לחצר מעורבת ולבן בתירה מצילים גם לחצר שאינה מעורבת, ויוציא לשם כלי תשמישו ולובש מה שיכול ומתעטף במה שיכול, ולר' יוסי מותר רק י"ח בגדים ויכול לחזור וללבוש ולהוציא ואומר לאחרים בואו והצילו עמי. **גמרא** יש להקשות שבמשנה הקודמת כתוב ג' סעודות בלבד יש לומר שמדובר שם כשבא לקפל הרבה סלים אך כשיש סל אחד מותר גם ק' סעודות, ורב חילק שלאותה חצר מותר ק' סעודות ולחצר אחרת מותר רק ג' סעודות, רב הונא בר רב יהושע הסתפק אם פרש טליתו וקפלה והניח בה אם זה כבא להציל או כבא לקפל, ויש

**כתוב** במשנה שיעשה חשבון לאחר השבת ויש להקשות הרי זה הפקר ורב חסדא מבאר שאמנם זוכים מהפקר אלא יחזיר ממדת חסידות, ורבא דוחה שחסיד לא לוקח שכר שבת, ורבא מבאר שמדובר בירא שמים שאינו רוצה להנות מאחרים ואינו רוצה לטרות חנם והמשנה אומרת שאם פקחים הם ויודעים שאין זה שכר שבת כיון שהם לא עשו בשביל שכר יעשו עמו חשבון אחר שבת.

**יש לדייק** שבסיפא כתוב הצילו עמי וברישא עשו לכם, ויש לומר שלמזונות אין צורך אלא מזון ג' סעודות משא"כ בגדים עושים עמו שזה ראוי לו לכל היום.

**שנו בברייתא** שלר"מ לובש מוציא ופושט לובש מוציא ופושט אפילו כל היום, ולר' יוסי רק י"ח כלים: מקטורן, אונקלי כשכמיה, פונדא אזור חיצוני, כלבוס מפשתן, חלוק, ואפיליון סדין להתעטף בו כולו, מעפורת וב' ספרקין רצועות שסביב שוקיו וב' מנעלים ב' אנפילאות ב' פרגוד מגיני ברך, וחגורה, וכובע, וסודר שהוא כצעף בצוארו.

**משנה** לר"ש בן ננס מותר לפרוס עור גדי על שידה תיבה ומגדל שאחזה בהם אש שהוא מחרך ואינו נשרף, ומותר לעשות מחיצה בכל הכלים בין מלאים בין ריקים שלא תעבור הדליקה, ר' יוסי אסר בכלי חרס חדשים המלאים מים שהם מתבקעים והמים מכבים את הדליקה. **גמרא** רב יהודה אומר בשם רב שאם אחזה אש בצד של טלית מותר לשים מים בצד השני אף שכבה מעצמו. אך קשה ששנינו בברייתא שאם אחזה אש בטלית לובשה אף שכבה מעצמה, וכן אם אחזה אש בס"ת קורא בו אף שהאש מתכבה, **עמוד ב** וזה כבן ננס שהתיר בעור ואין לחלק שכאן הוא לא יתיר גרם כיבוי, שרק ר' יוסי אסר בסיפא גרם כיבוי ולת"ק מותר.

**שנו בברייתא** שנו שעל טבלה מנערה אף שהנר כבה מאליו בנפילה, לר' ינאי מותר כך רק בשכח אך בהניח הוא בסיס לדבר האסור, ומותר לפתוח דלת שיש נר אחריה אף שהוא גורם לכיבוי ורב קילל על כך ולא בגלל שרב סובר כר' יהודה כי לא היה מקלל מי שסובר כר"ש אלא שרב סבר שגם ר"ש יאסור בכך כאביי ורבא שאומרים שר"ש מודה בפסיק רישיה.

**רב יהודה** מתיר לפתוח דלת כנגד מדורה ואביי קילל על כך, ואין לומר שהיה רוח שאינה מצויה כי לא היו מתירים כי היא מכבה, אלא מדובר ברוח מצויה והמתירים לא גזרו משום רוח שאינה מצויה ואביי גזר, לכאורה נחלקו ת"ק ור' יוסי אם מותר גרם כיבוי, אך קשה שישנה ברייתא שעושים מחיצה בכלים ריקנים ובכלי מתכות מלאים שאין דרכם להשבר ולר' יוסי מותר אף כלי כפר שיחין וכפר חנניה ורואים שר' יוסי לא התיר בנשברים, ואין לומר שבברייתא הוא דיבר לאוסרים כי רב אמר בפירוש שר' יוסי אסר גרם כיבוי, ויש לפרש בברייתא שעושים מחיצה בכלים ריקים ומלאים שאינם נשברים והם כלי מתכות וכלי כפר שחיייה וכפר חנניא שר' יוסי אמר בהם שאין דרכם להשבר, אמנם נחלקו לענין מחיקת שם שהיה כתוב שם על בשרו שלת"ק לא ירחוץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום טינופת ואם יש לו טבילת מצוה יכרוך עליו גמי ויטבול, ולר' יוסי טובל כדרכו אך לא ישפשף וא"כ רבנן אסרו גרם מחיקה, ור' יוסי לא חשש, ויש לחלק שר' יוסי דרש את הפסוק ואבדתם את שמם לא תעשון כן לה' שרק עשייה אסורה וגרמא מותרת אך קשה לרבנן שאם התירו ולא גזרו משום שאדם בהול כ"ש שיתירו כשאדם אינו בהול, ויש לבאר שמה שרבנן אסרו במחיקת שם צריך לומר שאם הגמי מהודק הוא חציצה ואם לא יהיה מחיקה מעצמה והדיו אינו חציצה שמדובר בלח שהרי שנינו שדיו וחלב ודם ודבש חוצצים רק יבשים ולא לחים, וא"כ מה ששם גמי הוא רק בגלל שאסור לעמוד ערום בפני ה' וא"כ לר' יוסי מותר לעמוד כך לפני ה' אלא ודאי מדובר שמניח ידו עליו וא"כ נאמר כך גם לרבנן אך יש לומר שמא ישכח ויקחנו וא"כ גם לר' יוסי ניתן לומר כך אלא ודאי שאם יש גמי מותר ונחלקו אם יש לחזר אחר גומי.